

6

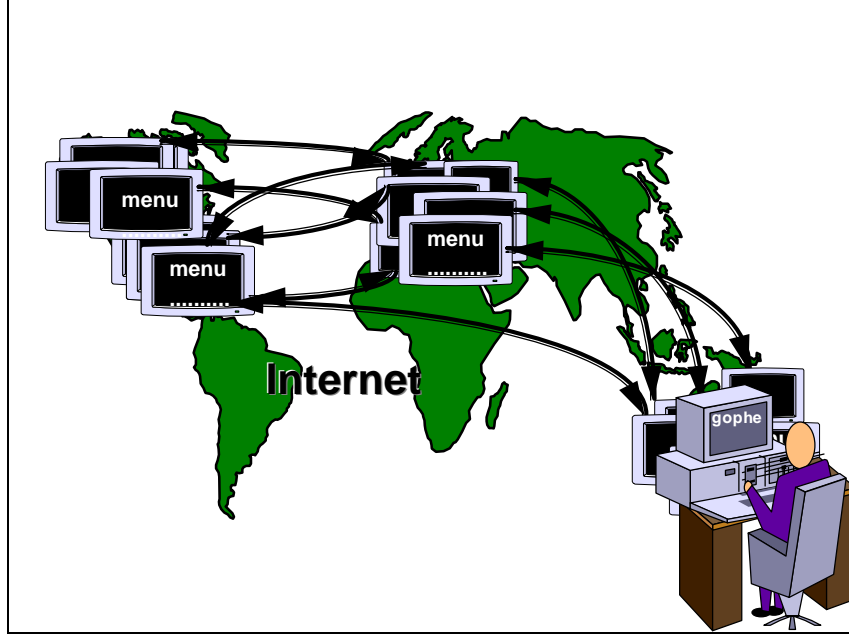
GOPHER

Şu ana kadar incelediğimiz telnet, ftp, archie gibi araçlar ile Internet üzerinde gerekli kaynaklara ve bilgiye ulaşmanın yollarını gördük. Ancak kolayca farkedileceği gibi bu araçları kullanabilmek için öncelikle ulaşılmak istenen adreslerin bilinmesi gerekmekte, her bağlanılan noktanın kendine özgü komutları olabilmekte ya da izin ve dosya isimlerinin bilinmesi gerekmektedir. Internet’i yeni kullanmaya başlayan deneyimsiz bir kullanıcının herşeyi kolayca kavramasını sağlamaktan uzak olan bu araçlar kullanıcıların Internet’e alışmadan ürkmesine sebep olmaktadır. Kullanıcıların hayatlarının kolaylaştırılması ve sistem detaylarının öğrenilmesine gerek kalmaksızın Internet’i kullanabilmeleri için bir takım araçlar geliştirilmiştir. Gopher ve WAIS (Wide-Area Information Server) bu araçlardan iki tanesidir. Her iki araç da kullanıcıdan ihtiyacı olan bilgi talebini almakta ve Internet ağı üzerinde bu bilgiyi kullanıcı için arayıp bulma görevini yerine getirmektedir. Her iki program da menü’ler sisteminden oluştuğu için uzun uzun komutlar girilmesine gerek kalmaksızın ok tuşları ile sadece imleç’i (cursor) ilgili satıra getirmek ve “Enter” tuşuna basmak yeterli olmaktadır.

Bu bölümde sadece Gopher servisi anlatılacaktır. Gopher’den farklı olarak anahtar kelimeyi döküman içinde de arayabilen WAIS işlevselliği açısından Gopher’a çok benzediği için anlatılmayacaktır.

Gopher nedir?

Gopher, dağınık noktadaki dökümanlara (Bu noktalar farklı ülkelerde ve kıtalarda da olabilir) menü temelli bir arayüz yardımı ile ulaşılmasını sağlayan bir Internet servsidir. Gopher arayüzü yardımı ile binlerce Gopher servisi içinde dolaşmak, tarama yapmak ve tarama sonucunda bulunan bilgileri kendi sistemimize kopyalamak mümkündür. Aşağıdaki çizim-6.1 den de görülebileceği gibi Gopher kullanırken bilgiler menüler aracılığı ile kullanıcıya ulaşır ve iç içe geçmiş (nested) menüler içinde kullanıcı ilgilendiği yönde ileri geri dolaşabilir. Bu menü yapısı birbirini zincir halkası (link) şeklinde izler ve bir izin (directory) yapısı gibi de düşünülebilir. Kullanıcı yaptığı taramaya göre her bir menüde dünyanın farklı bir noktasına bağlanabilmektedir ancak Gopher arayüzü kullanıcıya bunu fark ettirmemektedir. Gopher yolu ile kullanıcı, text veya binary dosyaları, ses ya da görüntü içeren bilgileri kendi sistemine kopyalayabilir. Anahtar kelimeler ile arama yapabilir. Diğer bilgi servislerine (WWW, WAIS, archie, WHOIS) ya da Internet servislerine (Telnet, FTP) Gopher yolu ile geçilebilir.

Çizim 6.1- Gopher Uzayı

Tüm Gopher servislerinin bir araya gelerek oluşturdukları bu uçsuz bucaksız bilgi dünyasına Gopher uzayı (Gopher Space) adı da verilmektedir. Bu uzay, yeni eklenen binlerce yeni dosya ve Gopher servisleri ile, hergün büyümekte ve genişlemektedir. İnternet üzerindeki çoğu diğer araçlarda olduğu gibi Gopher da iki temel programdan oluşmaktadır. Birincisi bilgiyi içinde tutan gopher servisi (gopher server) ve ikincisi bu gopher servislerine kullanıcıların ulaşmasını sağlayan gopher hizmet (gopher client) arayüzü.

Gopher Kullanımı

Gopher istemci (client) yazılımı eğer kullanılan bilgisayar sistemi üzerinde kurulmuş ise komut satırından

% gopher

komutunun girilmesi başlangıç menüsüne ulaşmak için yeterlidir. Başka bir noktadaki gopher servisine doğrudan bağlanmak ve başlangıç için o noktanın ana menüsünü almak ise

% gopher "bağlanılacak_adres"

komutu ile mümkündür. Aşağıda örnek bir Gopher menüsü ve Gopher uzayında yapılan kısa bir gezinti verilmektedir.

Internet Gopher Information Client v2.0.16

Home Gopher server: gopher.metu.edu.tr

1. *METU Related/*
2. *Map of This Gopher Server*
3. *Documents Prepared By METU Computer Center/*
4. *METU Announcements - ODTU Duyurular/*
5. *METU Phone Book - ODTU Cevrimici Telefon Rehberi/*
6. *METU Anonymous FTP site/*
7. *Gateway To Other Services/*
8. *TURK BASININDAN OZETLER/*
9. *USENET (Netnews)/*
10. *VERONICA/*
- >11. *Gopher Servers in Turkey/*
12. *Main FTP Sites & Archives in Turkey/*
13. *Telnet Based Information Services in Turkey/*
14. *Jump to some Internet Services/*

Press ? for Help, q to Quit

Page: 1/1

Yukarıdaki ekran çıktısı ODTÜ’de kurulu bulunan Gopher servisinin ana menüsünü oluşturmaktadır. Görüldüğü gibi bu ana menü üzerinden çok değişik servislere ya da merkezlere ulaşmak mümkündür. Örneğin 8 numaralı seçenek ile Dışişleri Bakanlığınca hazırlanan günlük gazete başlıklarından alıntılar bölümüne girilebilir veya aşağıda gördüğümüz gibi 11 numaralı seçenek ile Türkiye’deki diğer Gopher servislerinin yer aldığı listeye ulaşılabilir:

Internet Gopher Information Client v2.0.16

Gopher Servers in Turkey

- > 1. *Anadolu University /*
2. *Bilkent University /*
3. *Bogazici University/*
4. *Dokuz Eylul University /*
5. *Ege University/*
6. *Hacettepe University/*
7. *Istanbul Technical University (ITU)/*
8. *Koc University/*
9. *Middle East Technical University /*
10. *Tubitak/*
11. *Uludag University/*
12. *Other Gopher Servers/*
13. *All the Gopher Servers of Turkey (Detailed)/*

Press ? for Help, q to Quit, u to go up a menu

Page: 1/1

Yukarıda belirtildiği gibi doğrudan başka bir noktada bulunan gopher servislerine de bağlanmak mümkündür. Örneğin aşağıda Minnesota Üniversitesinin gopher servisine bağlanmak için girilen

% gopher gopher.micro.umn.edu

komutunun sonucunda gelen ekran görülmektedir:

```
Internet Gopher Information Client v2.0.16
Home Gopher server: gopher.mIcro.umn.edu

1. Information About Gopher/
2. Computer Information/
3. Discussion Groups/
4. Fun & Games/
5. Internet file server (ftp) sites/
--> 6. Libraries/
7. News/
8. Other Gopher and Information Servers/
9. Phone Books/
10. Search Gopher Titles at the University of Minnesota <?>
11. Search lots of places at the University of Minnesota <?>
12. University of Minnesota Campus Information/

Press ? for Help, q to Quit                               Page: 1/1
```

Bu menü üzerinden örneğin 6 numaralı seçenek seçilerek aşağıda görüldüğü gibi Internet üzerinden ulaşılabilecek kütüphanelerin listesi alınıp ilgili kütüphanelerde tarama yapılabilir.

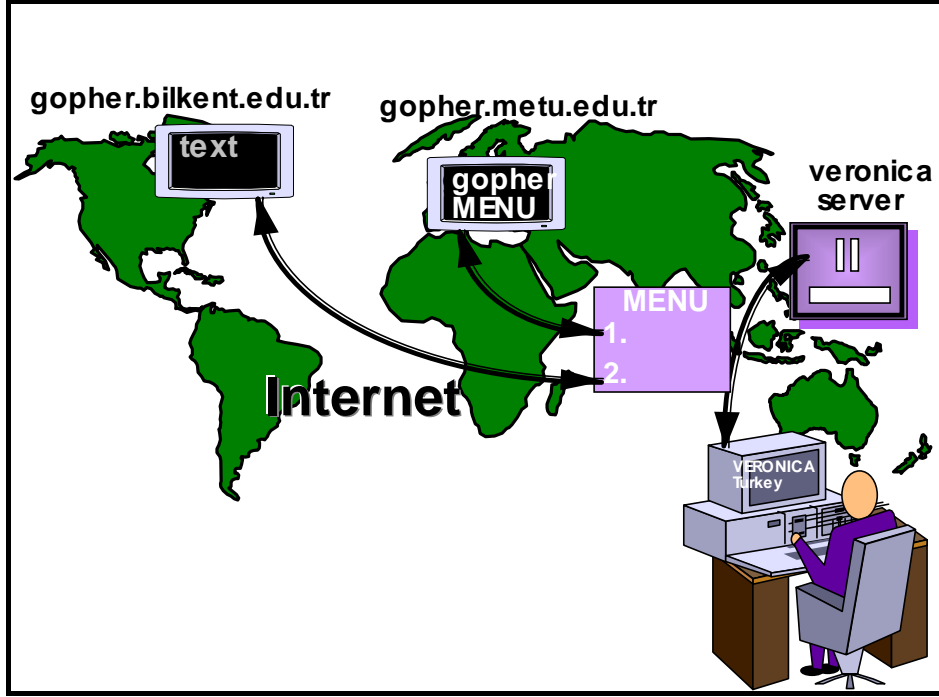
```
Internet Gopher Information Client v2.0.16
Libraries

--> 1. University of Minnesota Libraries/
2. Electronic Books/
3. Electronic Journal collection from CICnet/
4. Library Catalogs via Z39.50/
5. Library Catalogs via Telnet/
6. Library Systems in the Twin Cities/
7. Library of Congress Records/
8. MINITEX Veronica service/
9. Newspapers, Magazines, and Newsletters /
10. Reference Works/

Press ? for Help, q to Quit, u to go up a menu           Page: 1/1
```

VERONICA

Gopher uzayında kısa bir dolaşma sonucunda kolayca anlaşılacağı gibi bu sonsuz gibi gözükten bilgiler arasından istediğimizi tek tek menüler aracılığı ile bulmak hemen hemen imkansız gibidir. Bu sorunun üstesinden gelebilmek amacı ile VERONICA (Very Easy Rodent-Oriented Net-wide Index of Computerized Archives) adı verilen Archie benzeri bir yazılım geliştirilmiştir. Aşağıdaki şekilde görüldüğü gibi Veronica sunumcusu istenilen anahtar kelimeyi tüm gopher servislerini tarayarak bulur ve tarama sonucunu kullanıcıya listeler.

Çizim 6.2 - Veronica

Veronica sayesinde Gopher uzayında anahtar kelime kullanarak tarama yapmak ve farklı Gopher servislerinde bulunan bu tarama sonuçlarını tek bir menü üzerinde bulmak mümkün olmaktadır. Genellikle her Gopher ana menüsünde bir Veronica seçeneği bulunmakta ve buradan tarama başlatılabilmektedir. Veronica seçeneğinin seçilmesi durumunda sistem, taranması istenilen anahtar kelimenin girilmesini ister. Bu kelime ya da kelimeler girildikten sonra tarama işlemi başlar.

Aşağıda örnek bir Veronica ekranı gösterilmektedir. Buradan da görülebileceği gibi tarama yapabilmek için birden fazla Veronica hizmeti veren merkez mevcuttur (University of Pisa, PSINet, U. of Manitoba, SUNET) ve bu noktaların herhangi birisinden tarama işlemi başlatılabilir.

VERONICA

1. Find GOPHER DIRECTORIES by Title word(s) (via University of Pisa.. <?>
2. Find GOPHER DIRECTORIES by Title word(s) (via PSINet) <?>
3. Find GOPHER DIRECTORIES by Title word(s) (via U. of Manitoba) <?>
4. Find GOPHER DIRECTORIES by Title word(s) (via SUNET) <?>
5. Search GopherSpace by Title word(s) (via University of Pisa) <?>
- > 6. Search GopherSpace by Title word(s) (via PSINet) <?>
7. Search GopherSpace by Title word(s) (via U. of Manitoba) <?>
8. Search GopherSpace by Title word(s) (via SUNET) <?>

Press ? for Help, q to Quit, u to go up a menu

Page: 1/1

Yukarıdaki Veronica ana menüsünden altıncı seçenek seçilerek PSINet'deki Veronica servisi ile gopher uzayında tarama yapma isteği belirtilir. Bir kaç saniye içinde ekranda aşağıdaki gibi anahtar kelime girilebilecek bir alan belirir.

```
+-----Search GopherSpace by Title word(s) (via PSINet)-----+
|
| Words to search for
|
| turkiye
|
| [Help: ^-] [Cancel: ^G]
+-----+-----+-----+-----+-----+-----+-----+-----+-----+
```

Bu örnekte Internet üzerinde yer alan Türkiye ile ilgili bilgilere ulaşmak istendiği varsayılarak anahtar kelime “türkiye” girilmiştir. Sistem, anahtar kelimeyi aldıktan sonra tarama işlemini başlatır. Bulunan sonuçların sayısına göre bir kaç saniye ile bir kaç dakika arasında tarama sonuçları ekranda belirir. Aşağıda bu taramanın sonuçları görülmektedir.

```
Internet Gopher Information Client v2.0.16
Search GopherSpace by Title word(s) (via PSINet): turkiye

--> 1. turkiye.html <HTML>
    2. ITU-listserv SWL-TR Short Wave Listening in Turkiye
    3. Metu-listserv INET-TR Turkiye-Internet Tartisma Listesi INET-..
    4. duyuru@bilkent.edu.tr Turkiye Duyuru Listesi
    5. pc-tr@bilkent.edu.tr Turkiye PC Kullanicilari Haberlesme Liste..
    6. TURKIYE TEKNOLOJI GELISTIRME VAKFI DESTEGI
    7. Re: Turkiye'de Internet, Anadolu.Net, vs.
    8. ArtServer'da Turkiye..

Press ? for Help, q to Quit, u to go up a menu      Page: 1/2
```

Gelen bu tarama sonuçları başlıkları tek tek veya içlerinden en çok işimize yarayacak olduğuna inandığımız satırlara giderek Enter tuşuna basılması ile o döküman elde edilebilir.

Gopher Yazılımının Edinilmesi

Değişik işletim sistemleri için ücretsiz edinilebilecek Gopher (İstemci ve Sunumcu) yazılımları

ftp.metu.edu.tr pub/unix/misc
boombox.micro.umn.edu pub/gopher

adreslerinden anonymous FTP yolu ile edinilebilir.

Bazı Gopher Servislerinin Adresleri

Türkiye

Kurum	Adres
ODTÜ	gopher.metu.edu.tr
BİLKENT	gopher.bilkent.edu.tr
TÜBİTAK	gopher.tubitak.gov.tr
Ege Üniv.	gopher.ege.edu.tr
İTÜ	gopher.itu.edu.tr
Boğaziçi Üniv.	gopher.boun.edu.tr
Hacettepe Üniv.	gopher.hun.edu.tr
Anadolu Üniv.	vm.baum.anadolu.edu.tr
Koç Üniv.	gopher.ku.edu.tr
Akdeniz Üniv.	gopher.akdeniz.edu.tr
Anadolu Üniv.	vm.baum.anadolu.edu.tr:
Celal Bayar Üniv.	cbu.bayar.edu.tr
Gazi Üniv.	gopher.gazi.edu.tr
Kahramanmaraş Sütçü İmam Ün.	maras.ksu.edu.tr
Mimar Sinan Ün.	gopher.msu.edu.tr
Kara Harp Okulu	gopher.kho.edu.tr
Başbakanlık	gopher.basbib.gov.tr
Merkez Bankası	gopher.tcmb.gov.tr

Devlet İstatistik Enstitüsü	gopher.die.gov.tr
GAP	urfa.gap.gov.tr
MTA	gopher.mta.gov.tr
YÖK	gopher.yok.gov.tr
TOBB	gopher.tobb.org.tr
BILKOM A.Ş.	gopher.bilkom.com.tr
DUT-NET	gopher.dut.com.tr

Konularına göre diğer ülkelerdeki bazı gopher servisleri:

Konu	Adres	Dizin
Antropoloji	riceinfo.rice.edu	Information by Subject Area/ Anthropology and Culture
Arkeoloji	spirit.lib.uconn.edu	Academic Subjects and Services/ Information by Subject Area Anthropology and Culture ArchNet
Biyoloji	huh.harvard.edu	
Genbank	ftp.bio.indiana.edu	Genbank-Sequences
Molecular Biyoloji	fly.bio.indiana.edu	Molecular-Biology Archive
NAFTA	wiretap.spies.com	North America Free Trade Agreement
İş İlanları	garnet.msen.com	The Online Career Center
Management	chimera.sph.umn.edu	
Teknoloji	technology.com	
Felsefe	apa.oxy.edu	
Kuşlar	vitruvius.cecer.army.mil	
Paleontology	ucmp1.berkeley.edu	
Kanser	biomed.nus.sg	NUS-NCI CancerNet Gopher
AIDS	odre.niaid.nih.gov	AIDS Related Information
Ekonomi Bülten	una.hh.lib.umich.edu	/ebb

Ekonomi (Data)	info.umn.edu	/Educational Resources Economic Data
Ekonomi (Yayın)	econwpa.wustl.edu	
Eğitim	gopher.ed.gov	
Dergi (Elektronik)	gopher.cic.net	Electronic Serials
Çeşitli Yayınlar	etext.archive.umich.edu	
Çevre (BSIM)	biome.bio.ns.ca	BSIM simulation package
Ormancılık	s27w007.pswfs.gov	
Bahçecilik	bigcat.missouri.edu	Reference and Information Center University of Missouri Horticulture Guides
WHO	gopher.who.ch	
Birleşmiş Milletler	nywork1.undp.org	
Copyright	marvel.loc.gov	Copyright
Tarih	spinaltap.micro.umn.edu	Gutenberg Historical Documents
Mimarlık	libra.arch.umich.edu	
Bilim Tarihi	gopher.hs.jhu.edu	
Hukuk	fatty.law.cornell.edu	
Online Kitap	world.std.com	OBI The online Book Initiative

